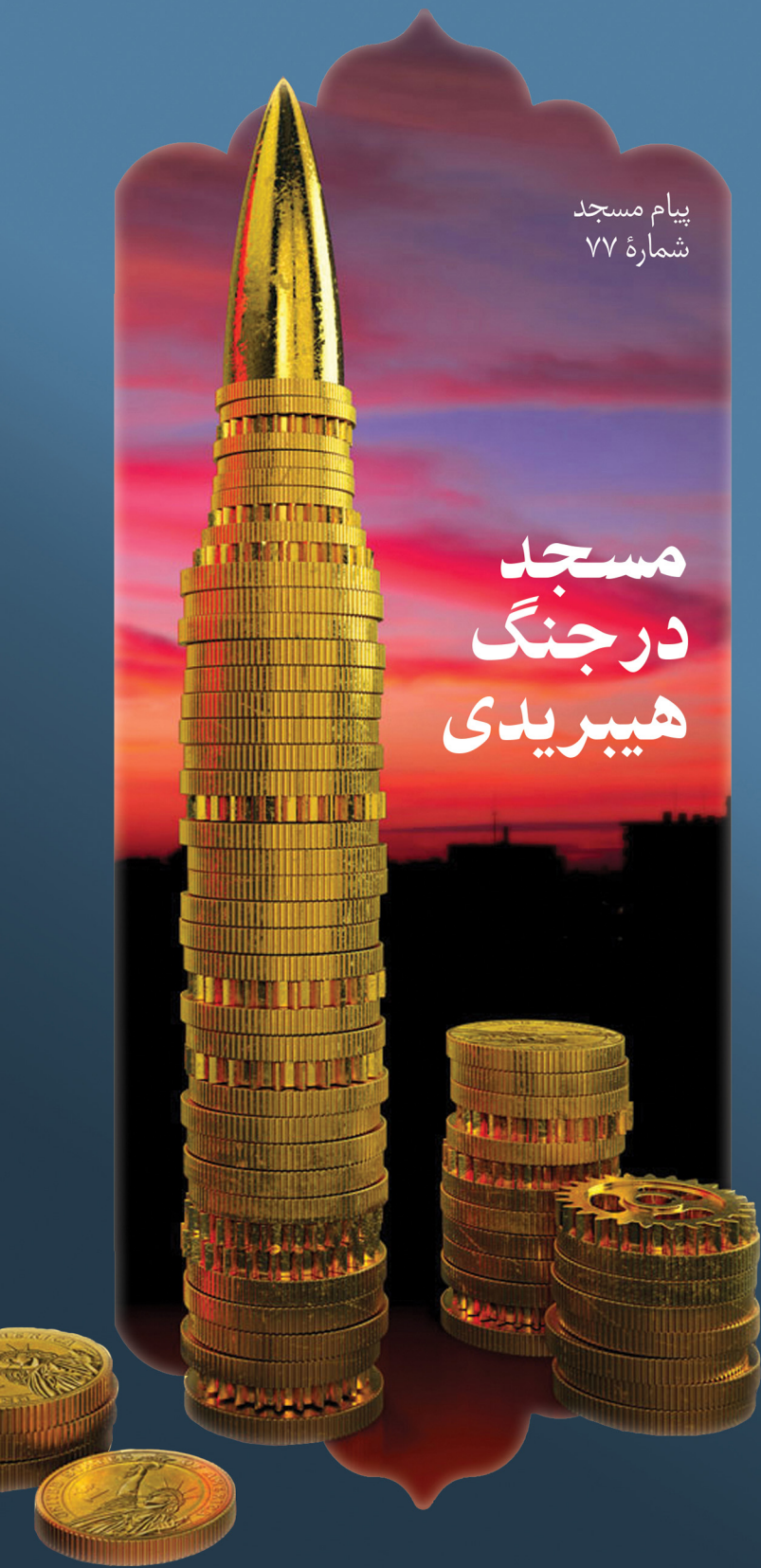

پیام مسجد
شماره ۷۷

مسجد در جنگ هیبریدی

بسم الله الرحمن الرحيم

مسجد در جنگ هیبریدی

پیام مسجد، شماره ۷۷

تولیدشده در: مدیریت پژوهش مرکز رسیدگی به امور مساجد

استان‌های خراسان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، دی ۱۴۰۴

نشانی: مشهد مقدس، خیابان دانشگاه، خیابان گلستان غربی،

تلفن: ۰۵۱۳۲۰۱۲۰۲۶

ساختمان محراب

مسجد در جنگ هیبریدی

پیام مسجد، شماره ۷۷

تولیدشده در:

مدیریت پژوهش

مرکز رسیدگی به امور مساجد

استانهای خراسان

فهرست

۷	مقدمه
۸	مسجد در جنگ روایت‌ها
۹	فصل اول: شناخت جنگ هیبریدی
۹	مفهوم جنگ هیبریدی
۱۰	تکنولوژی و جنگ هیبریدی
۱۲	فناوری‌های نوین در جنگ شناختی
۱۳	جنگ هیبریدی در فضای سایبری و میدانی
۱۴	جنگ هیبریدی آمریکا در ونزوئلا
۱۵	استراتژی‌های مقابله با جنگ هیبریدی
۱۷	فصل دوم: مسجد؛ عامل عبور از جنگ هیبریدی
۱۷	چرایی جایگاه بی‌بدیل مسجد در جنگ هیبریدی
۱۹	راهبردهای دفاع ترکیبی مسجد در برابر تهاجم ترکیبی
۲۰	عبور از جنگ ترکیبی با سلاح بصیرت
۲۳	فصل سوم: توصیه‌های رهبری (علیه السلام) درباره جنگ هیبریدی
۲۳	باید استقامت داشت
۲۴	استقامت اساس کار است
۲۵	یاری فرشتگان الهی

- ۲۶..... ایستادگی در نهایت شیرینی دارد
- ۲۷ ضرورت امیدآفرینی در سطح جامعه
- ۲۸ هدف از جنگ هیبریدی و راه مقابله با آن

مقدمه

جنگ‌های نوین از طریق ابزارهای نو و فنون و روش‌های ترکیبی (هیبریدی) صورت‌های جدید و ناشناخته‌ای به خود گرفته است. در جنگ هیبریدی، افکار عمومی و رفتارهای فردی و جمعی بازطراحی می‌شوند و توده‌های جامعه، نقش پیاده‌نظام دشمن را بازی می‌کنند و گاهی بدون شلیک یک گلوله از سوی دشمن، هدف محقق می‌شود.

مقام معظم رهبری (دام‌ظله) می‌فرمایند: «امروز جنگ‌های دنیا جنگ‌های ترکیبی است. می‌دانید، جنگ سخت و جنگ نرم و جنگ فکری و جنگ فرهنگی و جنگ با سلاح‌های گوناگون و جنگ شناختی و امثال این‌ها با همدیگر مایهٔ تهاجم به یک ملت یا یک کشور است.»^۱

در این تهاجم ترکیبی، مسجد عنصری تعیین‌کننده است که دشمن تلاش می‌کند از طرق مختلف، با به آتش کشیدن، محاصره، تحقیر، ناکارآمد جلوه دادن و... آن را خنثی کند. دشمن به این مطلب پی برده است که اگر مسجد پویا باشد، جنگ ترکیبی دشمن به اهدافش نخواهد رسید و اگر مساجد خنثی شود، نظام اسلامی سقوط خواهد کرد؛ زیرا بقای نظام اسلامی به بقای مسجد است.

۱. بیانات در مراسم مشترک دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح، ۱۱ مهر ۱۴۰۱.

از این روست که در اغتشاشات اخیر، تعداد مساجدی که به آتش کشیده شده است، به صورت تصاعدی افزایش یافته است.

در عصر جنگ ترکیبی دشمن، مسجد نقش سنگر و بلکه اتاق فرماندهی را دارد. این نقش با تجهیز امام جماعت و فعالان فرهنگی مسجد و حتی نوجوانان و جوانان به مهارت‌های سواد رسانه‌ای و تحلیل‌گری و روشنگری و در صورت نیاز کادر سازی و حضور میدانی و ایجاد هسته‌های سخت و نرم مقاومت محقق می‌شود.

در این چهارچوب، مسجد باید به بستر اصلی برگزاری نشست‌های مطالبه‌گری و اعتراضات مشروع تبدیل شود. همچنین باید میان‌داری مطالبات اقتصادی از ضدانقلاب گرفته شود و مسجد در این زمینه نیز نقشی فعال و سازنده بازی کند. همچنین با بهره‌گیری از ابزارهای نوین رسانه‌ای و هنر، مسجد نقش فعالی در مقابله با تحریف‌ها و دروغ‌پراکنی دشمن ایفا می‌کند.

مسجد در جنگ روایت‌ها

یکی از عرصه‌های مهم تهاجم اخیر دشمن، جنگ روایت‌هاست. در این میدان، مسجد باید به راوی اصلی هویت و حقیقت تبدیل شود.

مسجد طراز انقلاب اسلامی در میدان جنگ هیبریدی دشمن، نه تنها باید نقش دفاعی ایفا کند، بلکه باید پیش‌تاز روایت حقیقت و تولید فرهنگ باشد. با اجرای راهبردهای مصون‌سازی، تبیین محوری، جایگزین‌سازی و انسجام شبکه‌ای، مسجد می‌تواند به پایگاه اصلی مقابله با تهاجم فرهنگی و احیای گفتمان اسلامی در جامعه تبدیل شود.

در نوشتار پیش رو سعی کرده‌ایم ضمن شناخت دقیق مفهوم جنگ هیبریدی، نقش مساجد در این جنگ را از نظر بگذرانیم.

فصل اول: شناخت جنگ هیبریدی

مفهوم جنگ هیبریدی

جنگ ترکیبی یا جنگ هیبریدی مجموعه‌ای است درهم‌تنیده از جنگ‌های مختلف. این نوع جنگ فراتر از نبردهای شناختی، نظامی، اقتصادی، رسانه‌ای و فرهنگی عمل می‌کند و هم‌زمان در همه این ساحت‌ها عمل می‌کند و کشور هدف را در زمینه‌های گوناگون فلج می‌سازد و به تصرف دشمن درمی‌آورد.

در این نوع جنگ، تمرکز بر کنترل مدیریت یک کشور با کمک تهدید سنگین نظامی، فشار اقتصادی، تحریم، تغییر افکار، باورها و ادراکات افراد و جمعیت‌هاست. هدف اصلی در جنگ هیبریدی، تغییر منطقی و روانی در ذهن مخاطب است؛ به‌گونه‌ای که او دست به اقدامات مدنظر طرف مقابل بزند یا جلوی اقدامات آن‌ها را بگیرد.

بخشی از این جنگ از طریق اطلاع‌رسانی، خبرسازی، شایعه‌سازی، دست‌کاری رسانه‌ای و فضای مجازی انجام می‌شود و به‌هیچ‌وجه به حمله خارجی نیاز ندارد؛ اما کشور مدنظر هدف تحریم‌های اقتصادی، خراب‌کاری‌های داخلی، اختلال‌های ارزی و تهدید به حمله نظامی قرار می‌گیرد. در این فرایند، عناصر

کلیدی شامل اطلاعات، روایت‌سازی، روان‌شناسی جمعی و فناوری‌های پیشرفته است که همگی در کنار هم، ابزارهای قدرت نرم و جنگ نرم را شکل می‌دهد.

خداوند متعال در قرآن کریم بر اهمیت بصیرت و آگاهی تأکید می‌فرماید: «قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ»^۱ (بگو: «این است راه‌ورسم من: من و پیروانم با چشمان باز، مردم را به‌طرف خدا دعوت می‌کنیم. بله، خدا را منزّه می‌دانم و هرگز هم بت‌پرست نخواهم شد.»)

از منظر دینی، پیروی از دانش لازمه صیانت از انسان در برابر ترفندهای شیطانی است؛ بنابراین ارتقای آگاهی در مقابل جنگ‌های شناختی، یکی از پایه‌های اصلی مقاومت است.

تکنولوژی و جنگ هیبریدی

جنگ هیبریدی، با پیشینه‌ای طولانی و تاریخی، در هر دوره بر اساس فناوری‌ها و امکانات آن زمان شکل خاصی به خود گرفته است. در دوره‌های نخستین، پیامبران و شخصیت‌های بزرگ دینی و تاریخی با استفاده از ابزارها و روش‌های متناسب با زمان خود،^۲ در برابر جنگ‌های روانی و عملیات‌های فکری ایستادگی کرده‌اند. مثلاً حضرت عیسی مسیح علیه السلام با شفای بیماران و زنده کردن مردگان، توانست پیامش را بدون نیاز به ابزارهای مادی، در دل‌ها نفوذ دهد و با جنگ شناختی حاکم بر عصر خویش

۱. یوسف، ۱۰۸.

۲. «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» (نحل، ۱۲۵).

مقابله کند.^۱ همچنین حضرت موسی علیه السلام با شکافتن دریا و باطل کردن سحر ساحران،^۲ روشی بی نظیر در نقش برآب کردن حربه های روانی و فریب کارانه فرعون ارائه داد.

در زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، ایشان با آوردن کلامی فراتر از حد بشری، جنگ ترکیبی رقبا و خطبا و صاحبان زر و زور آن عصر را که از تحریم اقتصادی تا جنگ نظامی و شایعه سازی و... از کاری دریغ نکردند، در هم شکست و دل ها را به تسخیر خود درآورد. این نمونه ها نشان می دهد که جنگ ترکیبی، از دیرباز، ابزار و راهکارهای مختلفی را در قالب های فرهنگی و دینی و روانی به کار برده است تا بر باورها و افکار مردم تأثیرگذار باشد و از این طریق، مسیر تاریخ را در جهت اهداف خود تغییر دهد.

در عصر حاضر، فناوری های پیشرفته مانند هوش مصنوعی، کلان داده،^۳ فضای مجازی و ربات های مجهز به زبان طبیعی، ابزارهای اصلی مدیریت و هدایت جنگ هیبریدی هستند. این ابزارها می توانند با تحلیل رفتارهای اجتماعی و تولید محتوای هدفمند، اعتقادات مخاطبان را تغییر دهند. در این زمینه، ابزارهای دیجیتال به عنوان تسهیل کنندگان عملیات های جنگ شناختی نقش دارند و توانایی نفوذ و کنترل و تغییر افکار عمومی

۱. «أَتَى أَخْلُقَ لَكُمْ مِنَ الطَّيْنِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَ أُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَ الْأَبْرَصَ وَ أَخْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ» (آل عمران، ۴۹).

۲. «فَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ» (شعرا، ۴۶).

۳. کلان داده (Big Data) به معنای دارایی های اطلاعاتی یک مجموعه یا سازمان است که حجم انبوهی دارد، با سرعت زیاد تولید می شود یا تنوع گسترده دارد و نیازمند شیوه های پردازش نوآورانه با هزینه سنگین است تا بتوان از آن برای اتوماسیون فرایندها و تصمیم گیری و بهبود شهود و بینش در سازمان بهره گرفت.

را به شدت افزایش داده‌اند. بنابراین شناخت این فناوری‌ها و سرمایه‌گذاری در فناوری‌هایی برای مقابله، از مهم‌ترین استراتژی‌های کشورها در حوزه امنیت ملی است.

فناوری‌های نوین در جنگ شناختی

در دنیای امروز، ابزارهای دیجیتال و فناوری‌های نوین نقش پررنگی در جنگ‌های شناختی ایفا می‌کنند. رسانه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، ایکس (توییتر)، اینستاگرام و تلگرام، به‌عنوان مهم‌ترین بسترهای نفوذ و ترویج پیام‌های جنگ روانی عمل می‌کنند. این سکوها می‌توانند با ارسال پیام‌های هدفمند و شایعات و اخبار جعلی، افکار عمومی را چندپارچه یا وارونه سازند. هوش مصنوعی و کلان‌داده و تحلیل‌های پیشرفته، به‌عنوان ابزارهای تحلیل رفتار و الگوهای ذهنی افراد، امکان طراحی پیام‌های سفارشی و اثرگذار را فراهم کرده‌اند. نمونه‌ای از این فناوری، ربات‌های هوشمند هستند که می‌توانند در فضای مجازی عملیات‌های روانی انجام دهند و نظرات و بازخوردهای مثبت یا منفی در جهت تضعیف یا تقویت باورهای عمومی ایجاد کنند.

در کنار آن، فناوری‌هایی مانند واقعیت مجازی و واقعیت افزوده^۱ و دیپ‌فیک به‌عنوان ابزارهای جدید برای ایجاد

۱. تفاوت اصلی بین واقعیت افزوده (AR) و واقعیت مجازی (VR) در این است که واقعیت افزوده عناصر دیجیتالی را به دنیای واقعی اضافه می‌کند؛ در حالی که واقعیت مجازی محیطی کاملاً ساختگی و شبیه‌سازی شده را ایجاد می‌کند که کاربر در آن غرق می‌شود. در واقع، واقعیت افزوده تجربه کاربری را بهبود می‌بخشد؛ در حالی که واقعیت مجازی یک تجربه کاملاً جدید و جدا از دنیای واقعی را ارائه می‌دهد.

واقعیت‌های مصنوعی و القای آن‌ها در ذهن مخاطب عمل می‌کنند. برای مثال، در برخی عملیات‌های جنگ شناختی یا تبلیغاتی، از واقعیت مجازی برای نمایش رویدادهای خیالی و تأثیرگذاری بر احساسات و باورهای افراد بهره‌برداری می‌شود. هماهنگی بین این فناوری‌ها و استراتژی‌های نفوذ، کلید موفقیت در جنگ شناختی در فضای دیجیتال است.

جنگ هیبریدی در فضای سایبری و میدانی

جنگ هیبریدی در فضای سایبری، یکی از ابعاد مهم و پیچیده جنگ‌های امروز است. کشورها و گروه‌های مختلف، با بهره‌گیری از حملات سایبری، نفوذ در سامانه‌های اطلاعاتی، سرقت داده‌ها و نفوذ در شبکه‌های ارتباطی، در مسیر تضعیف روحیه و اعتماد عمومی می‌کوشند. این نوع عملیات، اغلب پنهان و غیرمسلحانه انجام می‌شود و هدف اصلی آن، تخریب ذهنی و بی‌ثبات‌سازی و کاهش اعتماد مردم به نهادهای حکومتی است. نمونه‌ای از این نوع جنگ، حملات سایبری به سامانه‌های بانکی و دولتی و سازمان‌های حیاتی است که گاه در سطح ملی و منطقه‌ای تأثیرگذار است. علاوه بر این، نشر اطلاعات نادرست و شایعات و حتی مهندسی اجتماعی در فضای سایبری، نقش مهمی در تضعیف هم‌بستگی ملی و استحکام روانی جامعه دارند. اگر حرکت عناصر میدانی در سطح شهری نیز به عملیات سایبری فوق اضافه شود، اوضاع بسیار پیچیده خواهد شد.

مقابله با این تهدیدات نیازمند هوشیاری، استراتژی‌های هوشمندانه و همکاری‌های فراگیر بین‌المللی است تا اثرات

مخرب این نوع عملیات‌ها کاهش یابد و بقای هویت فرهنگی و ملی تضمین شود.

جنگ هیبریدی آمریکا در ونزوئلا

تسلط بر اصول روان‌شناختی و جامعه‌شناختی نقش حیاتی در موفقیت عملیات‌های جنگ ترکیبی دارد. شناخت عمیق از باورها، ترس‌ها، انگیزه‌ها و نگرش‌های فردی و جمعی، کلید طراحی پیام‌هایی است که بتوانند بر ذهن و احساسات مخاطب تأثیرگذار باشند. متخصصان روانشناسی با تحلیل رفتارهای اجتماعی و شناختی، الگوهای اعتقادی و میزان مقاومت فرهنگی، فضا را برای نفوذ بهتر و مؤثرتر آماده می‌کنند.^۱

برای نمونه، تحلیل‌های روان‌شناختی در جنگ‌های تبلیغاتی نشان می‌دهد که چگونه القای احساس ضعف و ناامیدی یا اعتماددزایی، بر رفتارهای جمعی و تصمیم‌گیری‌ها اثر می‌گذارد.^۲ در کنار آن، تکنیک‌های مختلف مانند زبان بدن و نیز تکنیک‌های تحریک هیجانی، در این نوع عملیات‌ها کاربرد دارند. یکی از راهکارهای مقابله، آموزش مهارت‌های نقد و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای و پرهیز از پذیرش بی‌چون‌وچرای اخبار است که این امر به تربیت افراد متخصص و افزایش آگاهی عمومی نیاز دارد.

۱. یکی از راه‌های مقابله با تکنیک‌ها و نقشه‌های مبتنی بر روان‌شناسی غربی، روی آوردن به روان‌شناسی اصیل اسلامی است که تحت‌عنوان «معرفت نفس» در آثار بزرگان حکمت و عرفان به آن پرداخته شده است. برای اطلاعات بیشتر به کتاب معرفت نفس علامه حسن‌زاده آملی مراجعه کنید.

۲. «إِنَّ أَوَّلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (یونس، ۶۲).

نمونه ملموس و تحلیل شده از جنگ هیبریدی در سطح بین‌المللی، حمله اخیر آمریکا به ونزوئلاست. ایالت متحده با ترکیبی از محاصره اقتصادی، شایعه‌پراکنی، نفوذ سایبری، تأثیرگذاری بر ارزش پول ملی و... موفق شد رئیس‌جمهور ونزوئلا را به گروگان بگیرد.

کاری که آمریکا در ونزوئلا انجام داد، بهترین نمونه جنگ هیبریدی است که باید درباره آن پژوهش‌های گسترده‌ای انجام گیرد و برای مقابله با آن، آمادگی‌های لازم به دست آید. همین عملیات‌های ترکیبی سال‌های سال است که روی ایران نیز در حال اجراست و به حول و قوه الهی، تاکنون همگی شکست خورده است که می‌توان گفت همه این‌ها به برکت مسجد و تفکر مسجدی بوده است.

استراتژی‌های مقابله با جنگ هیبریدی

مواجهه با جنگ شناختی نیازمند طراحی و اجرای استراتژی‌های چندلایه و کارآمد است که بتواند ذهن و روان جامعه را در برابر تهدیدات داخلی و خارجی محافظت کند. اولین گام در این مسیر را ائمه گرانقدر جماعت برمی‌دارند و در قالب جهاد تبیین، توده‌های جامعه را هوشیار می‌سازند. مردم باید از نوع و هدف عملیات‌های جنگ شناختی آگاه شوند تا بتوانند پیام‌های مغرضانه و دست‌کاری‌شده را تشخیص دهند.

آموزش مهارت نقد و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای، پرهیز از پذیرش اطلاعات نادرست و ترویج فرهنگ قرآنی «فَتَّبِعُونَ

أَحْسَنَهُ»^۱ از جمله اقداماتی است که باید در سطح ملی و محلی انجام شود.

یکی دیگر از استراتژی‌های مؤثر، تقویت هویت دینی و ملی و فرهنگی است. زمانی که جامعه‌ای ارزش‌های اصیل دینی و ملی خودش را به خوبی می‌شناسد و به آن‌ها پایبند است، در مقابل حملات هویتی و فرهنگی مقاوم‌تر ظاهر می‌شود. بهره‌گیری از فناوری‌های نوین برای پایش و شناسایی عملیات‌های جنگ شناختی و سایبری، به ارتقای دفاع سایبری و حفظ امنیت ملی کمک می‌کند.

در این مسیر، توسعه آگاهی‌بخشی و بصیرت‌افزایی برای مقابله با استرس و اضطراب، آموزش مهارت‌های مقابله با فشارهای روانی و تقویت روحیه در جامعه، نقش مهمی دارد. حوزه‌های علمیه، مساجد، نهادهای آموزشی، رسانه‌های عمومی و نخبگان علمی باید در این استراتژی‌ها حضور فعال داشته باشند تا بتوانند مقاومت فرهنگی و روانی جامعه را افزایش دهند و امکان مقابله مؤثر را تقویت کنند.

فصل دوم: مسجد؛ عامل عبور از جنگ

هیبریدی

حال که با جنگ هیبریدی آشنا شدیم، ضروری است با عامل اصلی برون رفت از تبعات این جنگ یعنی مساجد آشنا شویم.

چرایی جایگاه بی بدیل مسجد در جنگ هیبریدی

مسجد، به عنوان قدیمی ترین و مردمی ترین نهاد فرهنگی و اجتماعی جهان اسلام، ظرفیت های بی بدیلی برای مقابله با تهاجم فرهنگی دارد. این ویژگی ها موجب می شود که مسجد در خط مقدم این جنگ همه جانبه قرار بگیرد:

۱. مرجعیت دینی و مشروعیت مردمی

مسجد به دلیل جایگاه شرعی و اعتماد عمومی، بهترین مکان برای روشننگری و هدایت فرهنگی است. مردم به مسجد به عنوان پناهگاه معنوی و فکری خود نگاه می کنند.

۲. ظرفیت ساختاری برای تربیت و آگاهی بخشی

مساجد از صدر اسلام تاکنون مراکز آموزش و تبلیغ و گفتمان سازی دینی بوده اند و می توانند امروز نیز در زمینه آگاهی بخشی و تقویت هویت فرهنگی جامعه نقش آفرین باشند.

۳. شبکه گسترده و مردمی در سراسر کشور

وجود هزاران مسجد در محلات و روستاهای کشور، شبکه ای قدرتمند از پایگاه های مردمی ایجاد کرده است که هیچ رسانه و نهادی در این سطح، گستردگی و نفوذ ندارد.

۴. حضور جوانان و خانواده ها و امکان اثرگذاری عمیق

مسجد با جذب نوجوانان و جوانان و خانواده ها می تواند بر ذهن و رفتار نسل آینده تأثیر مستقیم بگذارد و در برابر نفوذ فرهنگی دشمن، سدی مستحکم ایجاد کند.

۵. هم افزایی با نهادهای جهادی و فرهنگی

مسجد با همکاری بسیج، آموزش و پرورش، رسانه ها، گروه های جهادی و سایر نهادهای فرهنگی می تواند جبهه ای متحد علیه تهاجم فرهنگی شکل دهد.

مسجد طراز انقلاب اسلامی باید قرارگاه و سنگری مستحکم در برابر تهاجم ترکیبی باشد. این امر مهم صرفاً با فعال سازی ظرفیت های تربیتی و رسانه ای و اجتماعی مساجد و تبدیل آن ها به مراکز گفتمان سازی و مقاومت فرهنگی و میدانی ممکن است.

راهبردهای دفاع ترکیبی مسجد در برابر تهاجم ترکیبی برای مقابله مؤثر با تهاجم ترکیبی دشمن، مسجد باید مجموعه‌ای از راهبردهای جامع و هماهنگ را به کار بگیرد تا بتواند هم برای مخاطبان خود مصونیت‌سازی کند، هم حقیقت را تبیین کند و هم هسته‌های مقاومت میدانی را سازمان دهد:

۱. **راهبرد مصون‌سازی:** مصون‌سازی به معنای تقویت قدرت تحلیل و مقاومت در برابر پیام‌های انحرافی فرهنگی است. مسجد باید جامعه هدف خود را از جنگ هیبریدی مطلع کند و روش‌های این جنگ را به آن‌ها بیاموزد تا در این جنگ شناختی، تلفات کمتری به جامعه وارد شود.

۲. **راهبرد تبیین‌محوری:** تبیین به معنای روشن‌سازی حقایق و مقابله با تحریفات فکری و رسانه‌ای است. برای مثال، در اغتشاشات اخیر، کسانی که به اسم مطالبه اقتصادی به فروشگاه‌ها حمله‌ور شدند، آن را غارت نکردند؛ بلکه فروشگاه‌ها را تخریب کردند! کسانی که از نظر اقتصادی تحت فشارند، فروشگاه و بانک و اموال مردم را تخریب نمی‌کنند؛ بلکه این حرکات داعش‌گونه، طراحی سرویس‌های اطلاعاتی سیا و موساد است. مسجد است که باید این حقایق را تبیین کند.

۳. **راهبرد جایگزین‌سازی:** به جای صرفاً نهی از رسانه‌های ناسالم، باید روایت درست ارائه شود. شایعات مختلفی را که در جنگ ترکیبی در رسانه‌های مختلف منتشر می‌شود، می‌توان از طریق رسانه مسجد خنثی کرد. تربیون مسجد این قدرت را دارد که روایت صحیح را در جنگ روایت‌ها بازگو کند.

۴. راهبرد انسجام شبکه‌ای: مقابله با تهاجم ترکیبی بدون هم‌افزایی نهادهای محلی و ایجاد هسته‌های مقاومت میدانی و رسانه‌ای ممکن نیست. در موقعیتی که عناصر میدانی دشمن به صحنه آمده‌اند، سازمان‌دهی نیروهای بسیج مردمی توسط مسجد و محافظت محله‌محور بسیار اهمیت دارد.

عبور از جنگ ترکیبی با سلاح بصیرت

دشمن در اغتشاشات سال‌های گذشته، با طراحی ترکیبی و با همه ابزارهایش به میدان آمده است؛ اما به مقصود خویش نائل نشده و شکست خورده است. دلیل اصلی این شکست بصیرت مردم بوده است. این مردم مردمی هستند که سرد و گرم حوادث و دوران‌ها را چشیده‌اند. هم نسل اول، هم نسل دوم، هم نسل سوم و هم نسل‌های بعد از ما در این چهار دهه، مسائل مختلف و حوادث گوناگونی را به چشم دیده‌اند.

نسل‌های مختلف انقلاب با تکیه بر این تجربیات، به بلوغی رسیده‌اند که اگر می‌خواهیم کاری هم انجام بدهیم، اگر می‌خواهیم حرفی بزنیم، اگر می‌خواهیم نقدی بکنیم، باید درون نظام این حرف را بزنیم تا دشمن سوءاستفاده نکند. می‌دانند تنها خودمان هستیم که می‌توانیم مشکل خود را حل بکنیم. فهمیده‌اند اگر مسئله‌ای درون کشور وجود دارد، خود ما باید به‌عنوان مردم بنشینیم درباره‌اش صحبت بکنیم و تصمیم بگیریم. این بصیرتی بود که در درجه اول، ما را در فتنه‌های گذشته از آن جنگ هیبریدی تمام‌عیاری که می‌خواستند گرفتارش شویم، نجات داد.

عامل دومی که در گذشته باعث شده این اغتشاش‌ها کشور را دچار لرزش نکند، قدرت معنوی و مادی جمهوری اسلامی ایران بوده است. بالاخره جمهوری اسلامی ایران نظامی توانمند است. هرچه بیشتر از عمر جمهوری اسلامی می‌گذرد، این نظام نشان داده که بهتر می‌تواند بر توطئه‌ها غلبه کند و این کار برایش آسان‌تر می‌شود. می‌بینیم که از فتنه‌های متعدد هم عبور کرده‌ایم. البته باید هوشیار باشیم و مسائل و مشکلات را حل کنیم. این‌ها را به‌عنوان پیش‌فرض باید در نظر داشته باشیم. در حال حاضر نیز همین عوامل می‌تواند کشتی انقلاب را از این تلاطم‌ها نجات دهد و جنگ هیبریدی دشمن را خنثی کند.

باید بدانیم که نظم بین‌المللی در حال تغییر است. دنیا از سال ۲۰۱۱ به بعد، یعنی از دههٔ دوم قرن بیست و یکم، به هم ریخته و آن چیزی که تحت‌عنوان نظم جهانی از آن یاد می‌شد، در حال تغییر است. ما شاهد بروز و ظهور قدرت‌های نوظهور در عرصهٔ بین‌المللی هستیم. این قدرت‌ها شاید تا دیروز خیلی به حساب نمی‌آمدند؛ اما بالاخره زیرساخت و عقبه‌ای ایجاد کرده‌اند که دارند بروز و ظهور می‌کنند.

مشهود است که دنیا دارد وارد یک نظم بین‌المللی چندقطبی می‌شود و یکی از آن قطب‌ها هم چنان‌که بارها گفته شده، جمهوری اسلامی ایران است. این به مدد همهٔ آن دستاوردهایی است که در گام اول انقلاب اتفاق افتاده است و همه‌اش به همین مردم و جوانان برمی‌گردد. دستاوردها با وجود همهٔ تحریم‌هایی که در طول این چهار دهه داشته‌ایم و پشت‌سر گذاشته‌ایم، کاملاً بومی است.

جمهوری اسلامی ایران امروز به نقطه‌ای رسیده که در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی حرف دارد، به پشتوانه قدرت نرمی که در کنار قدرت سخت توانسته است ایجاد کند، قدرت نرمی که شامل قدرت ایدئولوژیک ما و قدرت فرهنگی ماست و قدرت سخت ما که پشتوانه قدرت نظامی ماست. لذا این عوض شدن دنیا اساساً نظم آینده‌ای را به دنبال دارد که جمهوری اسلامی ایران یکی از بازیگران جدی آن نظم خواهد بود.^۱

۱ تحلیل جامعه‌شناختی دکتر احمد نادری، وبگاه مقام معظم رهبری www.lezargh.com.

فصل سوم: توصیه‌های رهبری علیه‌السلام دربارهٔ جنگ هیبریدی

در بخش انتهایی شایسته است از زاویه دید مقام معظم رهبری علیه‌السلام به جنگ ترکیبی دشمن و روش‌های پیروزی در آن نظری بیندازیم.

باید استقامت داشت

مقام معظم رهبری علیه‌السلام می‌فرمایند: «دل‌وجان ما در برخورد با حوادث روزمره زندگی، به‌طور دائم در حال فرسایش است. باید حساب این فرسایش‌ها را کرد و جبران آن را با وسایل درست، پیش‌بینی نمود؛ و الا انسان از بین خواهد رفت. ممکن است انسان از لحاظ مادی و صوری، تنومند و فربه هم بشود؛ اما اگر به فکر جبران این سایش‌ها نباشد، از لحاظ معنوی نابود خواهد شد. «رَبَّنَا اللَّهُ» یعنی اعتراف به عبودیت در مقابل خدا و تسلیم در مقابل او. این چیز خیلی بزرگی است؛ اما کافی نیست. وقتی می‌گوییم «رَبَّنَا اللَّهُ»، برای همین لحظه‌ای که می‌گوییم، خیلی خوب است؛ اما اگر «رَبَّنَا اللَّهُ» را فراموش کردیم، «رَبَّنَا اللَّهُ» امروز ما دیگر برای فردای ما کاری صورت نخواهد داد. لذا

می‌فرماید: «ثُمَّ اسْتَقَامُوا»، پایداری و استقامت کنند و در این راه باقی بمانند. این است که موجب می‌شود: «تَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ»؛ و آلا با یک لحظه و یک برهه خوب بودن، فرشتگان خدا بر انسان نازل نمی‌شوند، نور هدایت و دست کمک الهی به‌سوی انسان دراز نمی‌شود و انسان به مرتبه عباد صالحین نمی‌رسد. باید این را ادامه داد و در این راه باقی ماند. «ثُمَّ اسْتَقَامُوا»^{۲۱} گفتن، آسان است؛ عمل کردن دشوار است؛ استمرار عمل به مراتب دشوارتر است. بعضی فقط می‌گویند؛ بعضی این گفته را در عمل هم نشان می‌دهند، اما نمی‌توانند در مقابل حوادث عالم، در مقابل طوفان‌ها، در مقابل تمسخرها، در مقابل طعنه زدن‌ها، در مقابل دشمنی‌های غیرمنصفانه طاقت بیاورند؛ لذا متوقف می‌شوند. بعضی به این اکتفا هم نمی‌کنند که متوقف بشوند؛ عقب‌گرد می‌کنند.»^۲

استقامت اساس کار است

«استقامت کردن اساس کار است؛ و آلا یک وزنه سنگین را آدم ضعیفی مثل بنده هم ممکن است بردارد و یک لحظه سرِ دست بلند کند؛ لیکن نمی‌تواند نگه دارد؛ آن را می‌اندازد. قوی و کننده کار، کسی است که بتواند این وزنه سنگین را ظرف مدت لازم سرِ دستش نگه دارد. خیلی از ماها نیت‌هایمان خوب است و با نیتِ خوب وارد می‌شویم؛ اما نمی‌توانیم این نیت را نگه داریم. این

۱. فصلت، ۳۰.

۲. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار جمعی از پاسداران، ۱۷ مهر ۱۳۸۱.

۳. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضاییه،

۷ تیر ۱۳۸۹.

نیت در اثنای راه به موانعی برخورد می‌کند، سایش پیدا می‌کند، کم‌رنگ و ضعیف می‌شود و احیاناً یک جاذبه قوی معارضی دل‌را، که جایگاه نیت دل است، به‌سوی خودش جذب می‌کند. یک وقت نگاه می‌کنید، می‌بینید اصلاً نیت رفت، نیت یک چیز دیگر شده. آن وقت راه انسان عوض می‌شود.

اگر می‌بینید بعضی‌ها «رَبَّنَا اللَّهُ» را گفتند اما امروز به‌جای کعبه رو به بت‌کده دارند، شعار خوب را دادند اما امروز ۱۸۰ درجه در جهت عکس آن شعار حرکت می‌کنند، عاملش این است: نتوانستند نگه دارند. چرا نتوانستند؟ چون در اثنای راه، جاذبه‌ها پیدا می‌شود.^۱

یاری فرشتگان الهی

«کسانی که پایداری و استقامت ورزیدند، فرشتگان بر آن‌ها نازل می‌شوند؛ یعنی در همین حال حیات دنیوی‌شان، با ملکوت اعلا ارتباط پیدا می‌کنند؛ یعنی از لحاظ روحی و فکری و روانی، یک ذخیره تمام‌نشدنی پیدا می‌کنند و هیچ خوف و بیم و اندوهی بر آن‌ها سایه نخواهد افکند. بیم در مقابل خطرهایی است که ممکن است در این راه انسان را تهدید کند. وقتی انسان ترس نداشت، جری‌تر و با قدرت بیشتر و روحیه بهتر در این راه پیش می‌رود و به هدف نزدیک‌تر می‌شود. انسان وقتی حزن و اندوه ندارد، به‌خاطر این است که چیزی را از دست نمی‌دهد. اولاً موفقیت‌های این راه زیاد است. ثانیاً اگر انسان چیزی را هم از

۱. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و هیئت وزیران،

دست بدهد، چون در راه وظیفه و انجام تکلیف الهی است، وجدانش آسوده است؛ مثل خانواده‌های شهدا که بچه‌های آن‌ها شهید شده‌اند و داغ دیده‌اند؛ اما در عین حال دل‌هایشان شاد است. این‌ها فرق دارند با کسانی که این حادثه برای آن‌ها بر اثر غیرشهادت پیش آمده است.»^۱

ایستادگی در نهایت شیرینی دارد

«موازنه قدرت در دنیا، همه‌اش به یال و کوپال ظاهری و به چهره ابرقدرتی نیست؛ ایستادگی لازم است. ملت ما هم ایستادگی کرد و پیروز شد؛ هم در انقلاب، هم در جنگ، هم در دوران بعد از جنگ. امروز هم ایستادگی می‌کند و پیروز می‌شود. این فشارهایی که شما مشاهده می‌کنید، فشار تبلیغاتی، سیاسی، اقتصادی، یارگیری‌های خائنانه و رذالت‌آمیز از درون کشور به وسیله دشمن، به خاطر این است که ملت ایران طبق آیه شریفه «قَالُوا رَبَّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا»، سخن حق و خواسته مشروع و منطقی خود را که در دست گرفتن امور خود و قطع دخالت بیگانگان و تکیه به حکم و دین الهی است، با صدای رسا اعلام کرده و پای آن محکم ایستاده است. اما چه کسی در این خصوص پیروز خواهد شد؟ ملت و ایستادگی اوست که پیروز خواهد شد.»^۲

امروز آمریکا قدرتش، هیمنه‌اش، ابهت ابرقدرتی‌اش در چشم ملت‌ها ریخته و ملت‌ها بیدار شده‌اند، جرئت و جسارت پیدا کرده‌اند و عامل اصلی شما هستید، شما ملت ایران، شما

۱. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۲۱ آذر ۱۳۸۰.

۲. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار جمعی از پرستاران، ۳ مرداد ۱۳۸۰.

جوان‌ها که قیام کردید، ایستادید، انقلاب کردید، حرف حق را زدید، پای آن حرف ایستادید. «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا»، استقامت کردید. نتیجه این است که خدای متعال رحمت و برکتش را بر شما نازل می‌کند: «تَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا». خوف از دشمن در دل جوانان ایرانی نیست. جوانان ما از دشمن نمی‌ترسند. حزن و اندوه بر اینکه زیر سلطه دشمن‌اند، در دل آن‌ها نیست. «أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا»، خوف نداشته باشید، حزن و اندوه نداشته باشید. این پیام ملائکه الهی و فرشتگان الهی به شماست.^۱

ضرورت امیدآفرینی در سطح جامعه

«امروز هر سخنی که موجب یأس مردم از جمهوری اسلامی بشود، از زبان هرکس که جاری گردد و حنجره هرکس که آن سخن را ادا کند، سخن دشمنان اسلام است. استعمار، آمریکا، صهیونیسم و دستگاه‌های استکباری پول خرج می‌کنند تا بتوانند ملت ایران را از ادامه این راه مأیوس کنند و آن‌ها را نسبت به جمهوری اسلامی و اسلام و قرآن ناامید نمایند. برای این کار، زحمت می‌کشند و طراحی می‌کنند. بنابراین هرکس مردم را مأیوس کند، هرکس خدمات و پیشرفت‌ها و تلاش‌های موفق جمهوری اسلامی را در سطح همین کشور و در سطح مسلمین عالم کوچک بکند، از زبان دشمن حرف زده است؛ ولو خود او نفهمد و نداند.»^۲

۱. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان بسیجی، ۹ آبان ۱۳۸۶.

۲. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار ائمه‌نشینان مختلف مردم قم، ۱۹ دی ۱۳۶۹.

«مردم دنیا از مقاومت شما امیدوار شدند؛ چون دیدند شما ایستادگی کردید و در مقابل فشار زانو نزدید. اگر دشمن بخواهد امید را از مردم دنیا بگیرد، باید چه کار کند؟ باید به مردم دنیا وانمود کند که مقاومت ملت ایران تمام شد و ملت ایران نتوانستند مقاومت کنند. اگر العیاذُ بالله آمریکا و تبلیغات آمریکا و تبلیغات غرب و تبلیغات استکبار بتوانند در دنیا این حرف را به کرسی بنشانند و اگر این را بتوانند در دنیا از آب دریاورند که ملت ایران هم با این همه ادعا و با این همه هیاهو بالاخره نتوانست طاقت بیاورد و بالاخره به زانو درآید، به مقصود رسیده‌اند: همان امیدی که در دل‌های مسلمان‌ها و ملت‌ها و مستضعفان به وجود آمده بود، مبدل به یأس خواهد شد.»^۱

هدف از جنگ هیبریدی و راه مقابله با آن

«نقطهٔ مقابلِ حرکتِ تحولی در کشور که هدف این حرکتِ تحولی، تقویت نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف است، سیاست دشمنان اسلام و دشمنان جمهوری اسلامی است. این‌ها درست نقطهٔ مقابل این حرکتِ تحولی تلاش می‌کنند و کار می‌کنند و اقدام می‌کنند که هدفشان هم ضربه زدن به نقاط قوت است؛ همچنان که قبلاً اشاره کردم. ما ناچار باید این‌ها را با مردم در میان بگذاریم. مردم باید بدانند. آن روزی که صدام در [دوران] دفاع مقدس به ما حمله کرد، همان روز اطلاع‌رسانی شد و به مردم گفتیم که در کشور جنگ شده است؛ یعنی افکار عمومی در جریان حادثهٔ بزرگ جنگ

۱. رهبر معظم انقلاب، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در سالروز میلاد

حضرت ولی عصر(عج)، ۲۲ اسفند ۱۳۶۸.

قرار گرفت. البته امروز در این جنگ ترکیبی موجود، حمله نظامی نیست، دشمن حمله نظامی نمی‌کند، کارهای دیگر می‌کند. اینجا اطلاع‌رسانی لازم است تا مردم بدانند که دشمن از چه راه‌هایی و با چه سیاست‌هایی وارد می‌شود و با روشن‌بینی به حوادث نگاه کنند. وقتی که مردم عزیز ما با اوضاع آشنا شدند، هر حادثه‌ای پیش بیاید، با روشن‌بینی به آن حادثه نگاه می‌کنند. بله، در جنگ ترکیبی، حمله نظامی نیست؛ اما حمله به باورهای دینی و سیاسی است، حمله دشمن به باورهای دینی و باورهای سیاسی است. اینکه در سوره «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ» می‌گویید: «مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ، الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ، مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ»، خناسش همین تبلیغاتچی‌های خارجی و دنباله‌روهای آن‌ها در داخل هستند. وسوسه می‌کنند، حقایق را دگرگون نشان می‌دهند. هدفشان سست کردن اراده ملت است، هدفشان خاموش کردن امیدهاست، می‌خواهند شعله امید را در دل جوانان ما خاموش کنند، جوان را مأیوس کنند. یأس یعنی بن‌بست. وقتی که جوان از پیشرفت مأیوس شد، از آینده مأیوس شد، احساس بن‌بست می‌کند. از کسی که احساس بن‌بست می‌کند، نمی‌شود توقع داشت درست کار کند. می‌خواهند اختلاف‌افکنی کنند، می‌خواهند در کشور دوقطبی ایجاد کنند، می‌خواهند نرم‌افزار واقعی قدرت ملی کشور را از دست ملت بگیرند، بی‌اثر کنند. این نرم‌افزار عبارت است از ایمان مردم، ارزش‌های دینی مردم، ارزش‌های ملی مردم، اعتقادهای مردم. وقتی این کارها را انجام دادند، دنبال این هستند که در کشور بی‌ثباتی به وجود بیاید، ناامنی به وجود بیاید، اگر بتوانند جنگ داخلی ایجاد کنند، که البته سرشان به سنگ خورده است و خواهد خورد.

در جنگ ترکیبی، دشمن از رسانه استفاده می‌کند، از عامل فرهنگی استفاده می‌کند، از عامل امنیتی استفاده می‌کند، از نفوذ استفاده می‌کند، از عامل اقتصادی استفاده می‌کند، از همه این عوامل استفاده می‌کند برای اینکه ملت را در محاصره قرار بدهد، برای اینکه ملت را دچار یأس کند، ملت را از نیروی خودش غافل کند. سعی می‌کنند ملت را از راه‌های اطلاع‌رسانی جدا کنند. خب، ما وسایل اطلاع‌رسانی به مردم را داریم. این‌ها را بدبین می‌کنند: به رادیو تلویزیون گوش ندهید، خبرهایش خلاف واقع است؛ به گزارش مسئولین توجه نکنید، گزارششان خلاف واقع است؛ به حرف‌های رهبری گوش نکنید، حرف‌های رهبری تکراری است. تکراری است؟ سال‌هاست که جبهه دشمن با صدای بلند اعلام می‌کند که می‌خواهیم جمهوری اسلامی را به زانو در بیاوریم. رهبری در مقابل می‌گوید: «غلط می‌کنید!» این تکرار نیست؛ این استقامت است. خدای متعال به ما دستور داده است - دستور به پیغمبر دستور به همه است، دستور به ماست - که «فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَ مِّن تَابٍ مَّعَكَ». این استقامت است، این سخن حق را در دل نگه داشتن و حفظ کردن و پای آن ایستادن است؛ این تکرار نیست. بحمدالله مردم بیدارند، مردم ایستاده‌اند، مردم در صحنه‌اند. این را در سال‌های متمادی، مردم عزیزمان نشان داده‌اند. ملت ایران به همه کسانی که در اغتشاشات اخیر [مردم را] تحریک کردند یا از اغتشاشات حمایت کردند، سیلی زد و به حول و قوّه الهی در آینده هم ملت ایران به دشمنانش سیلی خواهد زد.^۱

۱. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱ فروردین ۱۴۰۲.

همه ما نیروی اطلاعاتی باشیم

نمی‌توانیم به اطراف و اطرافیان خود بی‌اعتنا باشیم و ضروری است هر اقدام مشکوک را گزارش کنیم. امنیت کشور بدون همکاری مردم میسر نیست. هریک از آحاد اجتماع که دلش برای کشورش می‌سوزد، باید یک نیروی اطلاعاتی باشد. تحرکات مشکوک و مخصوصاً حرکات مسلحانه و خراب‌کارانه را با شماره‌های زیر با مسئولان در میان بگذارید:

وزارت اطلاعات: ۱۱۳

سازمان اطلاعات سپاه: ۱۱۴

مقام معظم رهبری (دام ظلّه):

در جنگ ترکیبی، حمله نظامی نیست؛ اما حمله به باورهای دینی و سیاسی است، حمله دشمن به باورهای دینی و باورهای سیاسی است. اینکه در سورۀ «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ» می‌گویید: «مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِي يُّوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ، مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ»، خناسش همین تبلیغاتچی‌های خارجی و دنباله‌روهای آنها در داخل هستند. وسوسه می‌کنند، حقایق را دگرگون نشان می‌دهند. هدفشان سست کردن اراده ملت است، هدفشان خاموش کردن امیدهاست. می‌خواهند شعله امید را در دل جوانان ما خاموش کنند، جوان را مأیوس کنند.

مرکز رسیدگی به امور مساجد
استان‌های خراسان